

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

УДОВИЦЯ Олег Федорович

УДК 378.1

**ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ
ПРОГНОЗУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ
ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

13.00.04- теорія та методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2001

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М.П.ДРАГОМАНОВА, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: - доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України

Мороз Олексій Григорович,

Національний педагогічний університет імені

М.П.Драгоманова, завідувач кафедри педагогіки та психології вищої школи.

Офіційні опоненти:- доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України

Сеньов Віктор Миколайович,

Київський інститут внутрішніх справ, завідувач кафедри правової та соціальної педагогіки;

- кандидат педагогічних наук, доцент

Пуцов Володимир Іванович,

Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти, завідувач кафедри педагогіки післядипломної освіти.

Провідна установа: - Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського, кафедра педагогіки, Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Захист відбудеться “24” січня 2002 р. о 14³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова (01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розісланий “ 12 ” грудня 2001 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

Ю.О.Приходько

Загальна характеристика роботи

Актуальність теми дослідження.

В умовах сучасного суспільного, політичного та економічного життя України особливої значності набуває проблема науково-обґрунтованого прогнозування потреби держави у кваліфікованих фахівцях відповідних професійних напрямків, спеціальностей, освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів з урахуванням перспектив розвитку економіки країни, її науково-технічного потенціалу. В усіх галузях діяльності необхідні професійно компетентні випускники навчальних закладів, які здатні у короткі строки освоювати технічні новини і нові спеціалізації.

Аналіз робіт сучасних українських педагогів (Алексеева Ю.М., Бутенко Н.Ю., Кігеля Р.Ю., Лігоцького А.О., та інших) свідчить про те, що до останнього часу система вищої освіти була зорієнтована на постійне збільшення випускників вищих навчальних закладів (ВНЗів). Таке положення зумовлювало економічні втрати і загострення суперечностей у суспільстві, тому що значна кількість дипломованих фахівців працювали на посадах, які не вимагали рівня підготовки, який відповідає вищій освіті. З іншого боку, кількісна сторона увійшла в протиріччя з якістю підготовки випускників вищих закладів освіти. Традиційні форми й методи навчання не були орієнтовані на реальні потреби життя і тому не могли ліквідувати суперечність між підготовкою і практичною діяльністю майбутніх фахівців.

Невіддільною складовою державної системи вищої освіти є військова освіта. Розвитку вищої військової освіти в Україні належить один з пріоритетних напрямків у будівництві Збройних Сил (ЗС) нашої держави. Необхідність створення відносно невеликої, але боєздатної, ефективної та мобільної армії потребує наукового обґрунтування методології та визначення технології прогнозування на найближчу та віддалену перспективу потреби Збройних Сил України у кадрах військових фахівців відповідних спеціальностей, освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів. Формування змісту вищої військової освіти повинно базуватися на засвоєнні педагогічно адаптованого соціального та військового досвіду. Об'єктивна необхідність підвищення якості підготовки військових фахівців з вищою освітою та недостатня розробленість теоретичних і практичних аспектів розв'язання даної проблеми обумовили тему дисертаційного дослідження: "Педагогічні основи прогнозування підготовки військових фахівців в умовах вищих навчальних закладів".

Дослідження проводилося у рамках науково-дослідних робіт за шифром "Держстандарт" - "Розробка стандартів вищої освіти військових фахівців за спеціальностями напрямку підготовки 14.01 "Військові науки", "Кадри" - "Дослідження шляхів вдосконалення системи комплектування та підготовки кадрів для Збройних Сил України з урахуванням організаційно-штатної структури військ (сил)" та "Якість" - "Дослідження шляхів підвищення якості підготовки військових фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів та їх діагностики". Тема дисертаційного дослідження затверджена вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова 29.03.2001 р. та радою з координації наукових досліджень в галузі педагогіки та психології при президії АПН України 29.05.2001 р. (протокол № 5).

Мета дослідження - у наукове обґрунтування та методичне забезпечення заходів організаційно-педагогічної діяльності на етапі прогнозування підготовки фахівців у вищих військових навчальних закладах України.

Об'єкт дослідження - система підготовки військових фахівців з вищою освітою.

Предмет дослідження - теорія та технологія прогнозування підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах Міністерства оборони України.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що відбір змісту навчання у вищій школі буде проведено на науковій основі, якщо формування нормативної та

навчально-методичної документації планування підготовки фахівця здійснюватиметься на підставі розробленої за допомогою методів експертного опитування та математичної статистики універсальної моделі спеціаліста, яка віддзеркалює результати прогнозу професійних і соціально значущих завдань діяльності випускників на рівні потрібної компетенції.

Відповідно до мети дослідження в дисертації поставлено та реалізовано такі **основні завдання**:

1. Здійснити порівняльний аналіз теоретичного стану досліджуваної проблеми в Україні та в інших державах.
2. Науково обґрунтувати та розробити:
  - методику визначення необхідної для потреб держави кількості військових спеціалістів з урахуванням економічного розвитку України, реорганізації її Збройних Сил;
  - методику формування універсальної моделі діяльності військового фахівця, як основи для складання нормативних та навчально-методичних документів, що регламентують навчально-виховний процес у ВНЗі;
  - методику розробки освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) випускника військового вищого закладу освіти з визначеними кількісними показниками важливості умінь, які необхідні для майбутньої практичної діяльності;
  - методику розробки освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки військового фахівця, що базується на науково обґрунтованій технології визначення необхідного об'єму навчальних дисциплін.
3. Синтезувати "Модель підготовки військових професіоналів" різних освітньо-кваліфікаційних рівнів.
4. За результатами дослідження розробити рекомендації щодо підвищення ефективності планування навчально-виховного процесу в ВНЗах.

Методологічною та теоретичною основою дослідження стали головні положення щодо розвитку вищої професійної освіти в Україні, які викладені в Конституції України, Законі України "Про освіту", Державній національній програмі "Освіта", Державній програмі будівництва та розвитку Збройних Сил України; концепції вітчизняної та зарубіжних систем вищої освіти щодо організації підготовки фахівців; принцип системності та діяльнісний підхід до навчально-виховного процесу у ВНЗі.

Для розв'язання поставлених завдань, перевірки гіпотези використовувались загальнонаукові теоретичні та емпіричні **методи**: аналіз філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури з проблеми дослідження; вивчення та порівняльний аналіз нормативних документів, що регламентують навчально-виховний процес у ВНЗі; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду вітчизняних та зарубіжних науковців; порівняння, узагальнення та систематизація даних попередніх досліджень даної проблеми; бесіди, анкетування, тестування провідних фахівців галузі (експертів); експертна оцінка даних опитування; кількісна та якісна обробка експериментальних даних за допомогою апарату математичної статистики; педагогічний експеримент.

Експериментальна база дослідження

Дослідження проводилося у Одеському інституті Сухопутних військ, штабі Південного оперативного командування, частинах і підрозділах Одеського гарнізону, Харківському військовому університеті, Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- розроблено та науково обґрунтовано комплекс заходів організаційно-педагогічної діяльності на попередньому етапі прогнозування підготовки фахівців у вищому закладі

освіти;

- розроблена кореляційна модель кадрового забезпечення Збройних Сил України офіцерами тилових військово-облікових спеціальностей (ВОС), яка припускає можливість гнучкої адаптації та корегування результату у відповідності до можливих змін у суспільно-політичному, економічному житті держави, організаційно-штатних перетворень у військах (силах);
- теоретично обґрунтовано доцільність використання розробленої моделі кадрового забезпечення країни для прогнозування потреби у спеціалістах різних освітньо-кваліфікаційних рівнів на найближчу та віддалену перспективу і в кінцевому розрахунку - для визначення необхідної й достатньої кількості випускників ВНЗів;
- науково обґрунтована можливість комплексного використання експертних методів та апарату математичної статистики і теорії ймовірності для визначення навчального часу вивчення дисциплін освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста, що забезпечує формування у фахівця певного уміння виконувати завдання діяльності, причому обсяг дисципліни відповідає необхідному рівню сформованості уміння, який означений в освітньо-кваліфікаційній характеристиці випускника;
- обґрунтовано рекомендації плануючим органам ВНЗів щодо формування тематичного плану вивчення дисципліни у вигляді мультіграфу;
- доведено доцільність спільного використання двох альтернативних варіантів підготовки військових професіоналів - "воєнного" та "цивільного", що дає можливість значної економії державних коштів;

Практичне значення дослідження полягає у тому, що розроблено і впроваджено:

- методика визначення необхідної й достатньої для потреб держави кількості військових фахівців з урахуванням найближчої та довгострокової перспективи розвитку Збройних Сил України;
- методика формування моделі військового спеціаліста, яка відповідає проблемно - діяльнісній концепції вищої військової освіти і служить підставою для складання нормативних та навчально-методичних документів, що регламентують навчально-виховний процес у ВНЗі;
- методика розробки освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника ВНЗу з визначенням кількісних показників умінь, що віддзеркалюють значимість кожного уміння у сукупній системі діяльності фахівця;
- розширено шкалу рівнів сформованості умінь спеціаліста з трьох до п'яти;
- згідно з технологією розрахунків обсягів навчальних дисциплін освітньо-професійної програми підготовки фахівця на заставі методів експертизи та математичної статистики, визначено рейтинг дисциплін навчального плану підготовки офіцерів за спеціальністю "Організація тилового забезпечення військ (сил)", спеціалізації "Організація речового забезпечення військ (сил)".

Вірогідність результатів дослідження була забезпечена теоретико-методологічним обґрунтуванням теоретичних позицій, використанням взаємодоповнюючих методів, що відповідають меті і завданням дослідження; результатами перевірки теоретичних положень у педагогічному експерименті; репрезентативністю вибірки, поєднанням кількісного і якісного аналізу отриманих емпіричних даних; коректним використанням методів математичної статистики.

Апробація результатів дисертації здійснювалась шляхом їх опублікування у 11 наукових та науково-методичних працях. Основні положення і результати дослідження доповідалися:

- на міжвузівській науково-практичній конференції "Світоглядні і методологічні основи

навчально-виховного процесу у внізі” (Одеса, 1998 рік);

- на двох науково-методичних конференціях “Шляхи активізації пізнавальної діяльності тих, хто навчається в процесі підготовки військових фахівців” (Одеса, 1998 р.) та “Розвиток методичних принципів спадкоємності дисциплін в навчальному процесі” (Одеса, 1999 рік);
- на IV міжнародній науково-методичній конференції “Вдосконалення підготовки фахівців” (Одеса, 1999 рік);
- міжвузівській науково-методичній конференції ”Шляхи вдосконалення професійної підготовки фахівців” (Київ, 2001 рік);
- наукових семінарах, засіданнях кафедр ВНЗів м. Одеси, Харкова, Києва.

Розроблені методики та практичні рекомендації щодо організаційно-педагогічної діяльності на попередньому етапі прогнозування навчально-виховного процесу у внізі знайшли своє відображення у звітах з НДР:

- “Наукові основи формування і контролю засвоєння змісту військової освіти”, шифр “Концепція-1”, замовник Головне управління військової освіти Міністерства оборони (ГУВО МО) України (1997 рік);
- “Розробка стандартів вищої освіти військових фахівців тактичної ланки за спеціальностями напряму підготовки 14.01. “Військові науки” з освітньо-кваліфікаційними рівнями “бакалавр”, шифр “Держстандарт”, замовник ГУВО МО України (1998 рік);
- “Розробка стандартів вищої освіти військових фахівців тактичної ланки за спеціальностями напрямку підготовки 14.01. “Військові науки” з освітньо-кваліфікаційними рівнями “спеціаліст”, шифр “Держстандарт”, замовник ГУВО МО України (1999 рік).
- “Дослідження шляхів підвищення якості підготовки військових фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів та їх діагностики”, шифр “Якість”, замовник ГУВО МО України (2000 рік);
- “Методологічні аспекти створення галузевої компоненти системи державних стандартів вищої освіти”, шифр “Держстандарт-Г”, замовник ГУВО МО України (2001 рік).

Основний зміст дисертації

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Обсяг дисертації - 191 сторінок, включає: таблиць – 28, рисунків – 10.

Список використаних джерел включає 185 найменувань. Додатків - 7.

У **вступі** обґрунтовуються вибір теми, її актуальність і доцільність, визначаються мета, об’єкт, предмет дослідження, формулюються гіпотеза, завдання, методологія, наукова новизна та практичне значення роботи, розкриваються основні положення, що виносяться на захист, зазначені апробація та форми впровадження результатів дослідження у практику, відомості про структуру роботи.

У **першому розділі** - “Національні та світові тенденції у прогнозуванні підготовки фахівців з вищою освітою” - представлено психолого-педагогічний аналіз літератури з проблеми дослідження, узагальнені результати вітчизняної та зарубіжної практики визначення потреби у фахівцях різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, проаналізовано підходи щодо розробки державних стандартів вищої освіти в Україні та інших економічно розвинених країнах, обґрунтовано доцільність спільного використання екстраполяційного та нормативного підходів до прогнозування підготовки військових фахівців.

У розділі було проведено всебічний аналіз існуючих підходів до проблеми прогнозування підготовки кваліфікованих спеціалістів в розвинених країнах і тенденцій, які намітилися у системі вищої військової освіти за роки незалежності України.

Досвід передових у технічному відношенні країн свідчить про те, що сучасний економічний розвиток поряд зі ступнем організації та управління виробництвом обумовлює і рівень професійної підготовки кадрів, кількість яких оптимально визначена. В практиці визначення необхідної потреби у фахівцях з вищою освітою відповідних спеціальностей західні економісти використовують загальноприйняті методи прогнозування. Найбільш поширені серед них метод нормативів на підставі регресійного аналізу, метод експертних оцінок та використання економіко-математичних моделей. На сьогоднішній день можна виділити два основних підходи до прогнозування систем підготовки фахівців. Перший - екстраполяційне прогнозування - динамічне проектування об'єкту у майбутнє. Передусім, шляхом екстраполяції відображається форма процесу, його зовнішнє виявлення. Але на об'єкт прогнозування (у нашому випадку система підготовки військових фахівців з вищою освітою) постійно діє сукупність чинників (політичних, економічних, соціальних та ін.), які часто змінюють його об'єктивну сутність. Дію чинників, що корегують розвиток вищої школи, важко врахувати при екстраполяційному підході до прогнозування, який припускає стійкі тенденції розвитку процесу. Другий підхід - цільове (або нормативне) прогнозування, передбачає побудову багатофакторної моделі розвитку об'єкта незалежно від тенденцій, що склалися, на підставі експертних оцінок теперішніх та майбутніх соціально-економічних, які впливатимуть на систему підготовки фахівців.

Таким чином, завдання полягало у визначенні на основі багатофакторного аналізу й моделювання з використанням методів експертного опитування й математичної статистики різноманітних показників діяльності спеціалістів, і прогнозування на цій підставі системи підготовки фахівців, яка має за мету сформувані у випускників ВНЗу знання, уміння та навички, що відповідають державним вимогам з боку держави, суспільства.

У другому розділі “Наукові основи змісту та технології організаційно-педагогічної діяльності на етапі прогнозування підготовки офіцерів” науково обґрунтована та розроблена методика визначення необхідної й достатньої для потреб держави та її Збройних Сил кількості військових фахівців тилових ВОС які мають пройти підготовку у ВВНЗі; синтезована модель діяльності офіцера Тилу ЗС України з визначеними кваліметричними показниками важливості умінь та здатностей фахівця, які необхідні. На підставі моделі діяльності спеціаліста розроблені методики складання нормативної (освітньо - кваліфікаційна характеристика) та навчально-методичної (освітньо - професійна програма) документації, що визначають цілі, завдання, зміст підготовки фахівця у ВВНЗі. На підставі обробки результатів експертного опитування, з використанням апарату математичної статистики, урахувавши кваліметричні показники важливості умінь відокремлені рівні сформованості умінь випускника, що необхідні йому для своєчасного та якісного виконання завдань діяльності (відображені в ОКХ). Обсяг навчальних дисциплін ОПП підготовки фахівця визначено на науковому підґрунті, що передбачає розрахунки рейтингу кожної дисципліни.

Основу методичних підходів до прогнозування необхідної кількості фахівців склали: по-перше - кореляція кадрових структур з основними техніко-економічними, політичними, соціальними показниками у ретроспективі та екстраполяційне визначення стану цих структур у періоді, на який здійснюється прогноз; по-друге - цільовий опис стану потреби в спеціалістах на підставі моделювання, що доповнює екстраполяційне прогнозування. Основний методологічний підхід, що використовувався - експертна оцінка, при цьому кадрові структури визначалися такими, якими вони мають бути з урахуванням найбільш вагомих чинників, що впливають на кількість фахівців з вищою освітою та якість їх підготовки. Розроблена у дисертаційному дослідженні методика

визначення потреби у військових фахівцях на прикладі офіцерів-спеціалістів тилових ВОС включає: 1) обробку статистичних даних про організаційно-штатні зміни у ЗС України; 2) визначення загальної потреби у військових спеціалістах означених ВОС для ЗС України методом екстраполяції; 3) визначення загальної потреби у військових фахівцях тилових ВОС для ЗС України шляхом кореляційно - регресійного аналізу; 4) розрахунок додаткової потреби у офіцерах тилових ВОС для ЗС України; 5) визначення необхідної кількості курсантів, що плануються до вступу на перший курс факультету тилу Одеського інституту Сухопутних військ в базовому році періоду, який прогнозується.

Визначення кількісної потреби у військових фахівцях - один із елементів прогнозування військової освіти в Україні. Головною метою функціонування системи відтворення кваліфікованих офіцерських кадрів є їхня підготовка, яка задовольняла б якісні потреби Збройних Сил. Якість підготовки військових фахівців визначається комплексом нормативних вимог до випускника військового вищого навчального закладу, який формується у вигляді моделі спеціаліста. Модель спеціаліста і відповідна їй освітньо-кваліфікаційна характеристика, як нормативне представлення змісту діяльності випускника, відображають бажаний кінцевий результат підготовки фахівця. Модель діяльності спеціаліста, яка запропонована у дослідженні, представлена у вигляді переліку умінь фахівця вирішувати завдання професійної та соціальної діяльності. Кожне уміння має визначений кількісний рівень важливості, який є необхідним для якісного виконання задач, що з'являються у процесі діяльності. Цей перелік умінь складається на підставі обробки даних експертного опитування провідних спеціалістів означеної галузі. Для анкетування респондентів складався аркуш експертного опитування (АЕО) (Додаток Б до дисертації). Зміст та формування питань у АЕО вибиралися із розрахунку гарантування можливості кількісної оцінки відношення експертів до умінь та здатностей фахівців, які мають бути сформовані у ВВНЗі. З цією метою використовувалися відкриті запитання, які передбачали рангову оцінку характеристик майбутніх офіцерів (уміння, навички, здатності). Далі аркуші експертного опитування були оброблені й перевірені на предмет: повноти заповнення документа; надійності інформації; технологічності інформації (можливість її перенесення на магнітні носії); достатності масиву інформації, що забезпечує репрезентативність вибірки. Статистичний масив інформації, який було отримано, був оброблений за допомогою апарату теорії ймовірностей та математичної статистики. Обробка включала:

- 1) ранжування оцінок значущості умінь та здатностей спеціаліста;
- 2) виключення із ранжованого ряду оцінок, що різко відрізняються;
- 3) визначення середніх оцінок, моди, медіани, дисперсії, середніх квадратичних відхилень та коефіцієнтів варіації;
- 4) розрахунки коефіцієнтів важливості умінь військового спеціаліста за формулою:

$$\varphi_i = \frac{\bar{x}_i}{\sum_{i=1}^n \bar{x}_i}$$

де j_i - коефіцієнт важливості i -го уміння офіцера;

$\bar{x}_i$ - середня оцінка значущості i -го уміння;

n - загальна кількість умінь військового фахівця у моделі.

- 5) визначення коефіцієнту рангової кореляції Спирмена, щодо узгодженості думок експертів;
- 6) перевірка кореляційного зв'язку між оцінками важливості умінь спеціаліста;

- 7) перевірка на однорідність вибірових масивів результатів опитування за допомогою F-критерія Фішера;
- 8) узагальнення результатів опитування експертів для подальшого використання при складанні освітньо-кваліфікаційної характеристики військового фахівця, та формуванні переліку навчальних дисциплін, освітньо-професійної програми підготовки.
- Для обробки результатів експертного опитування була складена відповідна програма й використовувалась ПЕОМ. Алгоритм, результати розрахунків наведені у Додатку К до дисертації.

У навчально-виховному процесі модель діяльності спеціаліста реалізується через комплекс вимог до якості підготовки майбутнього фахівця, які відображені у нормативному документі - освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Аналіз вимог керівних документів, досвіду професійної діяльності офіцерів, узагальнення відгуків на випускників Одеського інституту Сухопутних військ (ОІСВ), бесіди та інтерв'ю з компетентними фахівцями дозволив визначити службові функції та типові завдання діяльності офіцерів тилових ВОС, а на їх підставі - систему умінь, якими повинен володіти спеціаліст тилу ЗС України. Ці дані являються базою формування ОКХ випускника факультету тилу ОІСВ. Комплекс умінь дав можливість сформулювати змістовні модулі знань, які необхідні для формування означених умінь. Рівні сформованості умінь визначаються на підставі їх коефіцієнтів важливості, що розраховуються за результатами обробки експертного опитування, яке було проведено в цілях побудови моделі діяльності спеціаліста - офіцера Тилу ЗС України. Коефіцієнти важливості умінь визначені згідно з результатами експертного опитування (АЕО № 2, Додаток Б до дисертації) і мають числові значення від 0,001 до 1 (з трьома маючими значення цифрами після коми). Для зручності подальшого використання результатів експертного опитування, а також для забезпечення наочності результатів дослідження визначено п'ять рівнів сформованості умінь у випускників ВВНЗів.

У дисертаційному дослідженні встановлена оптимальна послідовність дій (алгоритм) складання ОКХ випускника ВВНЗу:

1. Вивчення нормативних документів, які регламентують проходження служби офіцерськими кадрами у Збройних Силах України.
2. Формування цілісної системи майбутньої діяльності випускника ВВНЗу.
  - 2.1. Визначення первинних посад, наступних посад без додаткової підготовки, подальших посад з допідготовкою у ВВНЗі на підставі керівних документів Міністерства оборони України.
  - 2.2. Визначення системи службових функцій та типових завдань діяльності військового фахівця певної ВОС (соціальні, соціально-професійні, професійні, військово - професійні завдання) на підставі бесід, інтерв'ю з провідними спеціалістами галузі.
3. Формування системи умінь випускника ввнзу, що необхідні й достатні для якісного й своєчасного виконання завдань майбутньої діяльності.
  - 3.1. Проведення процедури експертного опитування з метою визначення переліку умінь, які необхідні офіцеру означеної ВОС у службовій діяльності (АЕО № 2, Додаток Б до дисертації).
  - 3.2. Розрахунки коефіцієнтів важливості умінь військового фахівця шляхом ранжування оцінок, які одержані від експертів.
  - 3.3. Визначення необхідних й достатніх рівнів сформованості умінь випускника, які означені.
4. Оформлення ОКХ у вигляді таблиць встановленої форми з урахуванням вимог "Комплексу нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти" (Київ: вид. Мін. освіти України, 1998. – 420).

Результати, які отримані за наведеною методикою, є вихідними для формування

освітньо-професійної програми підготовки військового спеціаліста з вищою освітою за певним фахом, інакше кажучи, для визначення змісту навчання у ВВНЗі. Розроблена у дисертаційному дослідженні методика складання освітньо-професійної програми підготовки військового спеціаліста з вищою освітою певної ВОС ґрунтується на результатах вивчення та прогнозування структури професійної діяльності військових фахівців з урахуванням потреб ЗС України у кваліфікованих офіцерських кадрах. Головною вимогою при складанні ОПП є те, що кожна навчальна дисципліна повинна формувати визначену у моделі військового фахівця певної спеціальності уміння, які необхідні офіцеру для службової (професійної) діяльності. Зміст освітньо-професійної програми формується на підставі аналізу системи сукупності службових функцій, завдань діяльності, та умінь щодо їх вирішення випускника ввузу, яка відображена в освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Для визначення обсягу навчальної дисципліни розраховується її рейтинг в загальному переліку дисциплін. Рейтинг навчальної дисципліни враховує:

- складність професійної або соціальної задачі в загальній системі діяльності фахівця;
- необхідний рівень сформованості уміння спеціаліста, щодо вирішення даного задачі діяльності;
- коефіцієнт важливості певного уміння у загальній сукупності умінь фахівця;
- кількісну вагу навчальної дисципліни у формуванні означеного уміння;
- коефіцієнт взаємозв'язку цієї дисципліни з іншими навчальними дисциплінами з переліку ОПП.

Запропонована наступна послідовність дій при розробці освітньо-професійної програми підготовки військового фахівця з вищою освітою (спеціальність означена):

1. Загальний розподіл бюджету навчального часу за циклами дисциплін з урахуванням вимог Міністерства освіти України, Головного Управління військової освіти, нормативних документів.
2. Визначення переліку навчальних дисциплін ОПП підготовки військового спеціаліста (за певним фахом) на підставі аналізу керівних документів, результатів обробки експертного опитування провідних фахівців галузі.
3. Формування системи змістовних модулів ОПП, що відповідають сукупності необхідних умінь випускника ввузу, які наведені в ОКХ.
4. Визначення обсягу навчальних дисциплін ОПП на підставі значення рейтингу конкретної дисципліни.
  - 4.1. Обробка результатів експертного опитування провідних фахівців галузі з метою розрахунку числових показників значності умінь військового спеціаліста, які формуються у процесі вивчення тієї чи іншої навчальної дисципліни, та ваги кожної дисципліни у формуванні певного уміння.
  - 4.2. Розрахунки коефіцієнтів вагомості дисциплін ОПП у формуванні умінь фахівця виконувати завдання діяльності.
  - 4.3. Визначення рангу навчальної дисципліни ОПП на підставі значень коефіцієнтів значності умінь, що формуються при вивченні даної дисципліни й коефіцієнтів вагомості дисципліни.
  - 4.4. Проведення процедури експертного опитування та обробка його результатів для визначення коефіцієнтів взаємозв'язку навчальних дисциплін ОПП
  - 4.5. Розрахунки рейтингу навчальних дисциплін ОПП з урахуванням значень коефіцієнтів взаємозв'язку.
  - 4.6. Визначення необхідної кількості часу на вивчення даної дисципліни.
5. Оформлення результатів, які одержані, у вигляді таблиць встановленої форми згідно з

вимогами “Комплексу нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти” (Київ: вид. Мін. освіти України, 1998. – 420).

Запропонована методика розробки освітньо-професійної програми підготовки військового спеціаліста дозволяє уникнути внесення в ОПП назв навчальних дисциплін, зміст яких був би недостатньо визначений, або не відповідав би цілям підготовки фахівців. Зміст, обсяг і рівень підготовки визначаються вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики, а форма викладення змісту ОПП - вимогами технології створення і застосування засобів діагностики якості професійної підготовки. Обґрунтовані у розділі теоретичні засади організаційно-педагогічної діяльності на етапі прогнозування підготовки фахівців у ВВНЗі дозволили перейти до практичного формування нормативної та навчально-методичної документації, що регламентує підготовку офіцерів за спеціальністю “Організація тилового забезпечення військ (сил)”.

У **третьому розділі** "Експериментальна перевірка розроблених методик та відпрацювання практичних рекомендацій щодо прогнозування підготовки фахівців тилових військово - облікових спеціальностей у воєнному інституті", згідно з запропонованою методикою визначення необхідної для потреб ЗС України кількості фахівців тилових ВОС розраховано чисельний показник набору курсантів 2002 року на факультет тилу Одеського інституту Сухопутних військ. Спираючись на синтезовану модель діяльності спеціаліста Тилу ЗС України, використовуючи методики складання ОКХ та ОПП, що наведені у попередньому розділі, визначено рейтинг дисциплін навчального плану підготовки офіцерів за спеціальністю "Організація тилового забезпечення військ (сил)", спеціалізації "Організація речового забезпечення військ (сил)". Крім того, спираючись на прогнозні оцінки необхідної й достатньої чисельності ЗС України (військових фахівців певних спеціальностей), запропонована модель підготовки військових професіоналів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Дотримуючись технології визначення номенклатури та обсягу навчальних дисциплін програми підготовки фахівця з вищою освітою, що обґрунтована у другому розділі, було розраховано рейтинги дисциплін навчального плану підготовки військового спеціаліста за спеціальністю "Організація тилового забезпечення військ (сил)", спеціалізації "Організація речового забезпечення військ (сил)". Деякі дані розрахунків наведені у таблиці 1. Як бачимо з таблиці 1, значення обсягів дисципліни, розрахованих в ході дослідження, відрізняються від традиційних (навчальний план 1998 року). Для деяких дисциплін різниця досить суттєва: з вогневої підготовки - 96-106 годин, з загальновійськових статутів - 90-100 годин, з тактичної підготовки - 82-92 години, з військового стажування – 73- 83 години, що відповідає обсягу окремих навчальних курсів. У відсотковому відношенні ця різниця складає: з "Загальновійськових статутів" - 56%, з "Теорії економічного аналізу" - 54%, з "Історії війн та військового мистецтва" - 40%, з "Страйової підготовки" - 37%, з військового стажування - 32 %, з "Основ менеджменту" - 29% і з "Фізичної підготовки” 16%. Використовуючи дані таблиці 1, було сформовано навчальний план спеціальності "Організація тилового забезпечення військ (сил)", спеціалізації "Організація речового забезпечення військ (сил)" та підготовлені відповідні рекомендації плануючим органам.

Враховуючи результати прогнозу організаційно-штатної структури військ, вимоги щодо рівнів сформованості необхідних умінь у майбутніх офіцерів, виходячи з реальних умов сьогодення у дисертаційному дослідженні запропоновано два альтернативних варіанти моделі підготовки військових фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів.

"Військовий" варіант цієї моделі представлено на рис.1. Він відображає процес підготовки офіцера-професіонала у військовому вищому навчальному закладі. Поряд з "воєнним" варіантом моделі підготовки офіцерів доведено доцільність впровадження

альтернативного "цивільного" варіанту, який означає, що фундаментальну (загальнонаукову, загальноінженерну)

Таблиця 1

Номенклатура та обсяги спеціальних дисциплін навчального плану (варіант) підготовки офіцерів – фахівців тилу

Навчальні дисципліни ($L_n 10^2$)	Рейтинги дисциплін		Кількість навчальних годин	
	по розрахованому навчальному плану		по навчальному плану 1998 р.	
різниця в обсягах				
а) тактичні і тактико-спеціальні				
Тактична підготовка	28,63	972	880-890	-82-92
Бойове забезпечення	8,85	297	265-275	-22-32
Історія війн і військового мистецтва		2,91	54	85-95 +31-41
Управління повсякденною діяльністю військ			6,53	189 195-202 +6-16
б) військово-тактичні і спеціальні				
Вогнева підготовка	25,60	891	785-795	-96-106
Основи економічної теорії	13,87	405	425-435	+20-30
Мікроекономіка	13,59	405	415-425	+10-20
Основи менеджменту	4,73	189	140-150	-39-49
Теорія економічного аналізу		3,97	189	115-125 -64-74
Безпека життєдіяльності військ		5,14	135	155-165 +20-30
в) загальновійськові				
Автомобільна підготовка	14,42	498	440-450	-48-58
Загальновійськові статuti	5,60	75	165-175	+90-100
Стройова підготовка	3,82	74	115-125	+41-51
Фізична підготовка	9,07	236	275-285	+39-49
г) практичне навчання				
Військове стажування	7,73	162	235-245	+73-83
Всього	4771	4690-4830	-80-+80	

підготовку майбутні кандидати для навчання у військовому інституті повинні здобути у цивільному ВНЗі. Після того, як фахівець одержав загально державний диплом освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, він протягом 1,5 - 2 роки проходить підготовку у вищому військовому навчальному закладі з військово-технічних та військово-спеціальних дисциплін. Після успішного засвоєння програми ВВНЗу (захисту диплома) йому буде присвоєно кваліфікацію військового спеціаліста. Переваги "цивільного" варіанту системи підготовки офіцерів для ЗС України наступні:

1. Штатна кількість персоналу вищих військових навчальних закладів зменшиться (зменшиться кількість тих, хто навчається, чисельність професорсько-викладацького складу, зменшиться кількість керівного складу), а це призведе до значної економії грошових і матеріальних ресурсів.
2. Звільниться багато об'єктів житлово-комунального призначення (казарми, адміністративні споруди, склади, тощо).

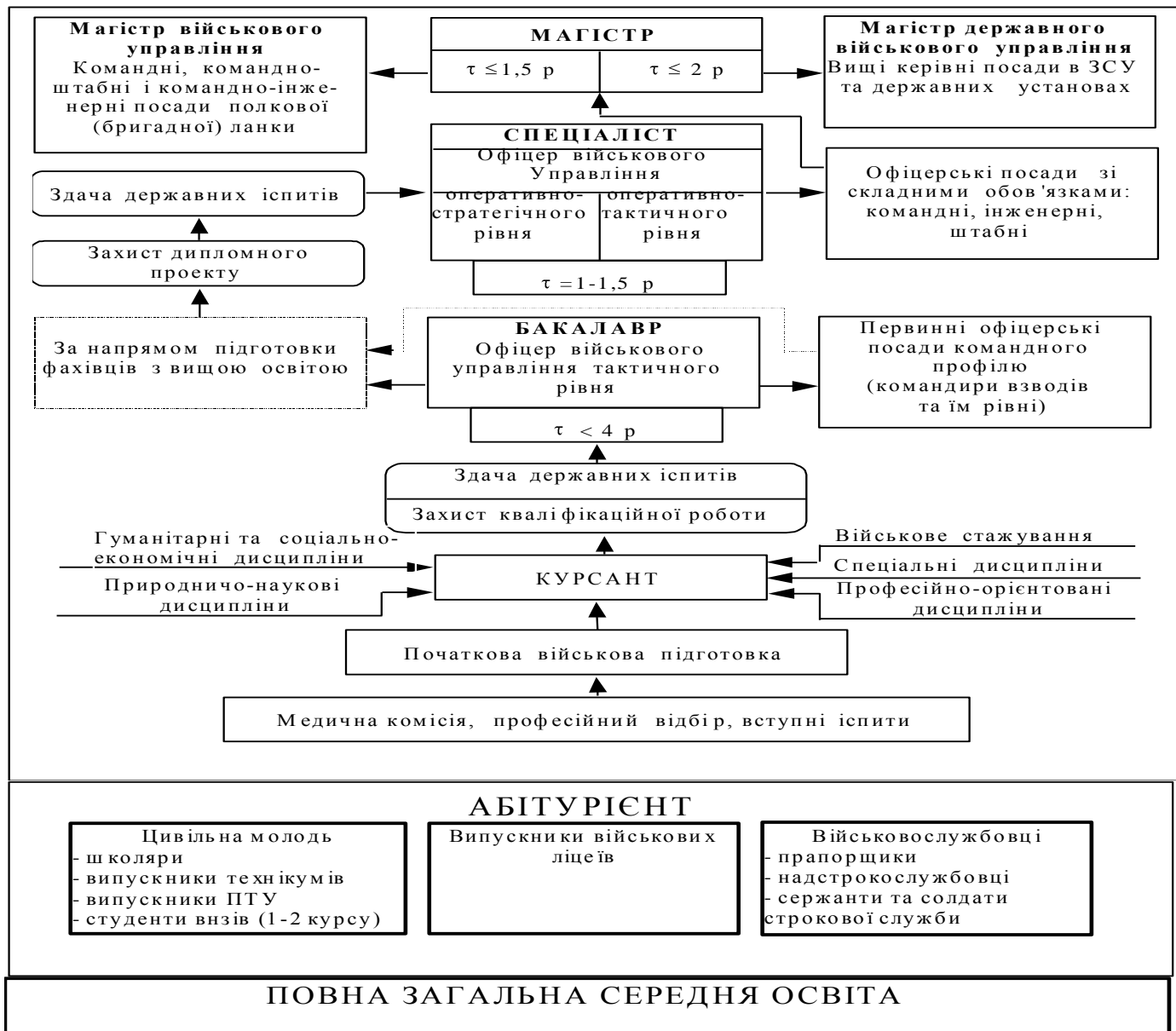

Рис. 1 Модель підготовки військових фахівців у вищих навчальних закладах Міністерства Оборони України ("воєнний варіант")

3. Вибір військової професії бакалаврами цивільних ВНЗів буде більш свідомим порівняно з 17-річними юнаками, які закінчили школу, а як наслідок - зменшиться кількість тих, хто відраховується за власним бажанням.
4. Підготовка у ВНЗі буде вестися виключно за військово-спеціальними дисциплінами, завдяки чому можливо суттєво поліпшити навчально-матеріальну базу кафедр, лабораторій, полігонів.
5. З'явиться можливість за рахунок економії коштів створити міцні обслуговуючі підрозділи, а це виключить будь-який відрив слухачів від навчання на господарчі роботи, наряди, тощо. Несення вартової та караульної служб стане одним з навчальних елементів для майбутніх офіцерів.
6. Збільшиться контингент для призову солдат на строкову службу.
7. Соціальна захищеність офіцерів збільшиться, тому що вони будуть мати також й

загальнодержавний ("цивільний") диплом фахівця.

Таким чином, поряд з традиційною ("воєнною") системою підготовки військових професіоналів доцільно впроваджувати й альтернативний "цивільний" варіант, що дасть можливість економії коштів для держави і забезпечення ЗС України фахівцями високого рівня, які здатні будуть вирішувати завдання діяльності за будь-яких обставин.

Висновки

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми прогнозування необхідної й достатньої для потреб держави кількості військових фахівців, якість підготовки яких відповідає стандартам вищої освіти України. Це виявляється в тому, що:

1. Методику прогнозування необхідної кількості військових спеціалістів певного фаху, відрізняє:

- спільне використання (органічне поєднання) двох методологічних підходів: екстраполяції потрібної кількості офіцерів на період, який прогнозується та цільове моделювання кадрового забезпечення військ, з урахуванням соціальних, політичних, економічних та ін. чинників, що впливають на чисельність та професійно-кваліфікаційну структуру ЗС України;
- можливість корегування кінцевого результату прогнозу при зміні внутрішніх або зовнішніх умов у країні, шляхом експертного уточнення показників кореляційної моделі кадрового забезпечення військ.

2. Вимоги держави, суспільства до офіцера щодо виконання ним професійних та соціальних задач діяльності, у дисертаційному дослідженні визначено у вигляді освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника ВВНЗу, яка віддзеркалює майбутню діяльність фахівця. Відповідні службово - бойові функції та типові завдання, що вирішуються, забезпечуються певними вміннями, які окреслені у моделі діяльності спеціаліста, кожне вміння має визначений необхідний і достатній рівень сформованості в залежності від коефіцієнта важливості даного уміння.

3. Об'єм навчального часу для вивчення кожної дисципліни ОПП визначається в залежності від коефіцієнта важливості відповідного уміння фахівця, кількісної оцінки вагомості цієї дисципліни у загальному переліку дисциплін ОПП підготовки спеціаліста, коефіцієнта взаємозв'язку даної дисципліни з іншими дисциплінами програми. Таким чином, розроблена у дисертаційному дослідженні методика складання освітньо-професійної програми підготовки військового фахівця з вищою освітою, що базується на методах математичної статистики, педагогічного моделювання, експертного опитування, дозволяє на науковому підґрунті визначати номенклатуру та об'єм навчальних дисциплін ОПП підготовки спеціалістів, які забезпечують підготовку випускників згідно з державними вимогами.

4. Обґрунтовані у дослідженні методики дозволили: визначити доцільну кількість курсантів набору 2002 року на факультет тилу Одеського інституту Сухопутних військ; синтезувати "Модель діяльності військового спеціаліста-офіцера тилової ВОС"; розробити освітньо-кваліфікаційну характеристику на випускника Одеського інституту Сухопутних військ освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, за спеціальністю "Організація тилового забезпечення військ (сил)" та "Бойове застосування та управління діями підрозділів сухопутних військ"; сформулювати освітньо-професійну програму підготовки випускника Одеського інституту Сухопутних військ освітнього рівня: базова вища за напрямом підготовки 14.01. "Військові науки" за спеціальністю "Організація тилового забезпечення військ (сил)" та "Бойове застосування та управління діями підрозділів сухопутних військ"; визначити рейтинг дисциплін навчального плану підготовки офіцера за спеціальністю "Організація тилового забезпечення військ (сил)", спеціалізації "Організація речового

забезпечення військ (сил)”.

5. Рекомендації щодо вдосконалення моделі підготовки військових професіоналів базуються на ідеї корінної зміни порядку навчання майбутніх офіцерів. Запропонована більш глибока інтеграція з цивільною вищою освітою. Практична реалізація “цивільного” варіанту моделі підготовки військових фахівців дасть можливість економії коштів для держави і забезпечить Збройні Сили України офіцерами високого професійного рівня, які будуть здатні вирішувати свої професійні завдання за будь яких обставин.

6. Експериментальні дані, що виявилися у ході реалізації методик дослідження, відрізняються від результатів, які одержані згідно з існуючими підходами до визначення потреби у фахівцях і розробки нормативної та навчально-методичної документації у вузі. А саме:

- кількість набору курсантів - тиловиків у ОІСВ може бути зменшена на 10-15%, що ніяк не вплине на якість завдань, які вирішують Збройні Сили України;
- об'єм навчального часу вивчення дисциплін ОПП підготовки фахівця тилу може бути змінений на 25-30% в залежності від рейтингу дисциплін;
- доведена доцільність вивчення дисциплін, які не входили у існуючий перелік ОПП підготовки спеціаліста тилової ВОС, що підтверджує практичну цінність дисертаційного дослідження.

Розроблені методики можуть бути використані (після відповідної адаптації) для прогнозування підготовки спеціалістів з вищою освітою за різним фахом та спеціалізацією. Подальший розвиток теми дослідження можливий за наступними напрямками:

- розробка методики тестування та створення тестових завдань, щодо перевірки засвоєння (сформованості) знань та умінь випускника ВНЗу;
- обґрунтування методики складання навчального плану підготовки спеціаліста означеного фаху (з вищою освітою);
- створення технологій формування тематичних планів навчальних дисциплін ОПП підготовки фахівця.

Основні положення дисертаційної роботи викладено у таких публікаціях:

1. Удовиця О.Ф. Попередній етап організації планування підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України// Аграрний вісник Причорномор'я. Вип.3. - Одеса: Друк, 1998. - с.147 – 153.
2. Удовиця О.Ф. Технологія розробки нормативної та навчально-методичної документації, що визначає зміст підготовки спеціаліста у вузі//Вісник Одеського інституту внутрішніх справ № 3, 1999 р. - Одеса: Астропринт, 1999 - с.202 - 206.
3. Удовиця О.Ф. Формування державного замовлення на підготовку військових фахівців з вищою освітою// Наукові записки/Збірник наукових статей НПУ ім. М.П.Драгоманова. - Ч.2.1999 р. - К.:НПУ, 1999. - с.195 – 203.
4. Удовиця О.Ф. Розробка освітньо-професійних програм підготовки спеціалістів у вищих військових навчальних закладах.//Наука і сучасність / Збірник наукових праць НПУ ім. М.П.Драгоманова - Ч.ІІ.1999 р. - К.: Логос, 1999. - с.138 – 146.
5. Удовиця О.Ф. Технологія визначення обсягів навчальних дисциплін ОПП підготовки військового спеціаліста у ввнзі //Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д.Ушинського № 3 , 1999 - Одеса: ТЕС, 1999. - с. 85 – 93.
6. Удовиця О.Ф. Аналіз сучасних тенденцій формування моделі спеціаліста//Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д.Ушинського № 9-10. 2000 р. - Одеса:ТЕС, 2000. - с.116 – 121.
7. Удовиця О.Ф. Альтернативні варіанти моделі підготовки військових фахівців з вищою освітою.// Наука і сучасність / Збірник наукових праць НПУ ім. М.П.Драгоманова, ч.ІІ.2001 р. - К.:Логос, 2001. – с. 138 – 143.

Удовица О.Ф. Педагогічні основи прогнозування підготовки військових фахівців в умовах вищих навчальних закладів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2001 рік.

У дисертаційній роботі розглядається організаційно-педагогічна діяльність на етапі прогнозування підготовки військових фахівців з вищої освіти. Розроблені теоретично обґрунтовані та підтверджені на практиці в навчально-виховному процесі військового інституту методики: прогнозування для потреб ЗС України необхідної і достатньої кількості військових фахівців; формування моделі діяльності фахівця; розробки освітньо-кваліфікаційної характеристики; складання освітньо-професійної програми підготовки військового фахівця. В основу визначення оптимальної кількості випускників ВУЗів покладена багатофакторна коре-ляційна модель кадрового забезпечення країни, що дозволяє вчасно вносити корективи в кінцевий результат в залежності від змін у економічній, соціальній, військовій політиці держави. Технологія створення складових системи державних стандартів освіти, що запропонована в дисертації, базується на позиціях діяльній теорії навчання, відповідно до якої, знання виступають як елементи деяких дій, що визначають закінчену діяльність. Методичні рекомендації з прогнозування навчально-виховного процесу у вузах, що запропоновані в дисертаційному дослідженні, дозволяють поліпшити якість підготовки майбутніх фахівців у системі вищої школи України.

Ключові слова: загальна потреба у фахівцях, додаткова потреба у фахівцях, нормативне (цільове) прогнозування, типові задачі діяльності, рівень сформованості уміння, модель підготовки фахівця.

Удовица О.Ф. Педагогические основы прогнозирования подготовки военных специалистов в условиях высших учебных заведений. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2001 год.

Неотъемлемой частью государственной системы образования является - военное образование. Развитие военного образования в Украине - одно из приоритетных направлений в строительстве Вооруженных Сил. Однако, анализ служебной деятельности офицеров-выпускников последних лет свидетельствует о том, что значительное число молодых офицеров имеют слабые навыки практического выполнения служебных обязанностей, низка эффективность управления подразделениями, организации боевой и гуманитарной подготовки личного состава, не в полной мере решаются вопросы всестороннего обеспечения выполнения боевых задач. Это порождает противоречие между современными возросшими требованиями к военным специалистам в свете количественных и качественных изменений вооруженных сил и существующим уровнем профессиональной подготовки выпускников высших военных учебных заведений. Одним из основных направлений совершенствования высшего военного образования является научно-обоснованное прогнозирование подготовки будущих офицеров. В диссертационной работе рассматривается организационно-педагогическая деятельность на предварительном этапе прогнозирования подготовки военных специалистов с высшим образованием. На этом этапе определяется необходимое количество обучаемых, совокупность знаний и умений, которыми должен овладеть курсант для будущей профессиональной деятельности, а также научно обосновывается перечень и объем учебных дисциплин,

необходимых для изучения. Разработаны, теоретически обоснованы и подтверждены на практике в учебно-воспитательном процессе военного института методика: прогнозирования для потребностей Вооруженных Сил Украины необходимого и достаточного количества военных специалистов; формирования модели деятельности специалиста – офицера Тыла ВС Украины; разработки образовательно-квалификационной характеристики на выпускника ВВУЗа; составления образовательно - профессиональной программы подготовки военного специалиста. Синтезу методик, выносимых на защиту, предшествовал всесторонний анализ существующих подходов к вопросу прогнозирования подготовки квалифицированных специалистов в развитых странах и тенденций, наметившихся в системе высшего военного образования за годы независимости Украины. В основу определения оптимального количества выпускников вузов положена многофакторная корреляционная модель кадрового обеспечения страны, что позволяет своевременно вносить коррективы в конечный результат в зависимости от изменений в экономической, социальной, военной политике государства. Обоснована методика проведения процедуры экспертного опроса, используя которую получена совокупность значащих факторов (экономических, политических, социальных, научно-технических и др.), которые влияют на численность офицеров тыла в Вооруженных Силах Украины. Полученные прогнозные оценки количества набора курсантов на факультет тыла ОИСВ отличаются от существующих в сторону уменьшения. Доказано, что уменьшение численности обучаемых не повлияет на качество выполнения задач, которые решаются войсками. Технологии создания составляющих системы государственных стандартов образования, которые предложены в диссертации, базируются на позициях деятельностной теории обучения. Представленная методика формирования определяющего документа планирования учебного процесса – ОКХ, основывается на разработанной модели военного специалиста и включает в себя: порядок составления системы служебных функций и типовых задач, а также последовательность определения совокупности умений и знаний с расчетом уровня сформированности, необходимого для квалифицированной служебной деятельности офицера. Разработанная методика построения ОПП базируется на цифровых показателях, заданных в ОКХ и предполагает обоснованное распределение бюджета учебного времени между дисциплинами, на основе сформированной системы модулей знаний – умений военного специалиста. Главным, что отличает методику составления ОПП специалиста, является то, что перечень и объем учебных дисциплин найден на основе анализа результатов экспертного опроса, проводимого в целях определения совокупности и уровня сформированности умений, которые необходимы для эффективного решения задач будущей деятельности. Методические рекомендации по прогнозированию учебно-воспитательного процесса в ВУЗах, которые предложены, позволяют улучшить качество подготовки будущих специалистов в системе высшей школы Украины.

Ключевые слова: общая потребность в специалистах, дополнительная потребность в специалистах, нормативное (целевое) прогнозирование, система стандартов высшего образования, типовые задачи деятельности, уровень сформированности умения, модель подготовки специалистов.

Udovitsa O.F. Pedagogical principles of forecasting of preparation of military specialists in the Higher education institutions. Dissertation for the receipt scientific degree of candidate of pedagogical science for specialties 13.00.04 – Theory and method of Professional education. –

National pedagogical University by M.P.Dragomanove. – Kiev, 2001 year.

The author has done theoretical substantiation and practical acknowledgement in military institute next methodices: prognosis of necessary and sufficiency of specialists for the Ukrainian Military Forces; formulation of model of specialist's activity; working out educate – qualificate characteristics; composition program of educate qualificate preparation military specialis. The basic determination of optimal numbers of graduates is many factorial correlation model of regular providing for the State depend on changes of economical, social and military situation in the country. Technology of creation the basic systems of national educational standard that are proposed in dissertation are based on the position activity theory education, according to knowledge's are elements some finishing actions. Methodical recommendations for prognosis educational process in Higher educational institutions, that are proposed in the dissertation permit to improve the quality preparation of future specialists in the Higher education school of Ukraine.

Basic words: general need of specialists, additional need of specialists, purposeful prognosis, standard tasks of activity, level of skill, model of preparation.